

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 75012/12
Antun KRPIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući 31. svibnja 2016. godine u Vijeću u sastavu:

Işıl Karakaş, *Predsjednica*,
Julia Laffranque,
Paul Lemmens,
Valeriu Griţco,
Ksenija Turković,
Jon Fridrik Kjølbro,
Georges Ravarani, *suci*,

i Stanley Naismith, *Tajnik odjela*,

Uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 18. listopada 2012. godine,

Uzimajući u obzir očitovanja koja je podnijela tužena Vlada i odgovore na očitovanja koje je podnio podnositelj zahtjeva,

Nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelj zahtjeva, g. Antun Krpić, hrvatski je državljanin, koji je rođen 1958. godine i živi u Zagrebu. Pred Sudom ga je zastupao g. Z. Zaninović, odvjetnik iz Zagreba.

2. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi:

4. Podnositelj zahtjeva je bio nositelj stanarskog prava na stanu u Zagrebu, veličine 16,25 četvornih metara. Stan se nalazio u zgradi u centru Zagreba, izgrađenoj 1776. godine, koja je bila u društvenom vlasništvu.

5. Rješenjem od 16. siječnja 1990. godine lokalne vlasti donijele su odluku o rušenju zgrade iz razloga što je bila toliko dotrajala da je postojala opasnost da će se u svakom trenutku urušiti te je time predstavljala opasnost za živote stanara i susjedne objekte. Rješenjem je određeno da će zgrada biti srušena kada se svi stanari (kojih je tada bilo pet, uključujući i podnositelja zahtjeva) isele, nakon što im se dodijele zamjenski stanovi sukladno zakonu, konkretno članku 107. stavku 2. Zakona o stambenim odnosima (vidi odlomak 24. u daljnjem tekstu).

6. Temeljem navedenog rješenja dvojici stanara koji su živjeli u zgradi su naknadno dodijeljeni zamjenski stanovi.

7. Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo stupio je na snagu 19. lipnja 1991. godine (vidi odlomak 25. u daljnjem tekstu). Zakon je ovlastio nositelje stanarskog prava da otkupe stanove na kojima su imali stanarsko pravo pod povoljnijim uvjetima. Time je za većinu stanara njihovo stanarsko pravo postalo pravo vlasništva.

8. Ispred jednog od stanova zgrade je 11. siječnja 1993. godine detonirana eksplozivna naprava, što je uzrokovalo dodatna oštećenja.

9. Podnositelj zahtjeva i još jedan stanar, koji su još uvijek živjeli u zgradi, podnijeli su 14. siječnja 1993. godine zahtjev Gradskom stambeno-komunalnom gospodarstvu da im se hitno dodijele zamjenski stanovi, obzirom da nakon eksplozije zgrada više nije bila prikladna za stanovanje.

10. Lokalne vlasti izvršile su 25. siječnja 1993. godine očevid i utvrdilo kako zbog oštećenja uzrokovanih eksplozijom, zgrada više nije bila za stanovanje te kako su se dva preostala stanara (od kojih je jedan bio podnositelj zahtjeva) preselila kod prijatelja.

11. Podnositelju zahtjeva je 26. siječnja 1993. godine ponuđen zamjenski stan u Zagrebu veličine 17,10 četvornih metara. On je odbio stan navodeći kako je isti „vlažan i ima trule podove”, zbog čega nije prikladan za stanovanje.

12. Podnositelj zahtjeva je 8. travnja 1994. godine podnio tužbu pred Općinskim sudom u Zagrebu, temeljem članka 107. Zakona o stambenim odnosima (vidi odlomak 24. u daljnjem tekstu), protiv lokalnih vlasti, konkretno protiv Grada Zagreba, tražeći da mu se dodijeli zamjenski stan. Točnije, zahtijevao je da mu se dodijeli stanarsko pravo nad tim stanom.

13. Na ročištu održanom 3. srpnja 1996. godine podnositelj zahtjeva je izjavio, *inter alia*, da je zgrada u kojoj se nalazio njegov stari stan srušena.

14. Zakon o najmu stanova stupio je na snagu 5. studenog 1996. godine (vidi odlomak 27. u daljnjem tekstu). Njime je stavljen izvan snage Zakon o stambenim odnosima, ukinut je pravni institut stanarskog prava, te je preostalim nositeljima stanarskog prava osiguran status „zaštićenog najmoprimca” (vidi odlomke 29. i 32. u daljnjem tekstu). Prema navedenom Zakonu takvi najmoprimci su zaštićeni brojnim mjerama kao što je obveza najmodavaca da sklope ugovore o najmu stana na neodređeno vrijeme; plaćanje zaštićene najamnine, čiji iznos utvrđuje Vlada i koji je znatno niži od cijene najamnina na tržištu nekretnina; te bolja zaštita od otkaza najma stana (vidi odlomak 28. u daljnjem tekstu).

15. Sukladno tome, u pisanim podnescima od 4. ožujka 1997. godine, podnositelj zahtjeva je izmijenio svoju tužbu te tražio da mu se dodijeli zamjenski stan prema sistemu zaštićenog najma, uz mogućnost otkupa stana pod uvjetima utvrđenim Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (vidi odlomak 25. u daljnjem tekstu).

16. Podnositelj zahtjeva je 1. travnja 1998. godine odjavio svoje prebivalište na adresi na kojoj se nalazio njegov stari stan i prijavio ga na adresi na kojoj je stanovao njegov posinak.

17. Presudom od 26. rujna 2006. Općinski sud odbio je tužbu podnositelja zahtjeva. Sud je utvrdio, na temelju iskaza svjedoka, da je zamjenski stan koji je bio ponuđen podnositelju zahtjeva i koji je isti odbio (vidi prethodni odlomak 11.) uistinu bio neprikladan za stanovanje jer je bio zapušten i imao poplavljene podove te vlažne zidove. Međutim, iako su lokalne vlasti bile dužne temeljem članka 107. Zakona o stambenim odnosima (vidi odlomak 24. u daljnjem tekstu) osigurati podnositelju zahtjeva zamjenski stan, sud je smatrao da je njihova obveza prestala stupanjem na snagu Zakona o najmu stanovima, kojim je stavljen izvan snage Zakon o stambenim odnosima i ukinut pravni institut stanarskog prava.

18. Županijski Sud u Zagrebu je 27. travnja 2010. godine odbio žalbu podnositelj zahtjeva i potvrdio prvostupanjsku presudu, složivši se s danim obrazloženjem prvostupanjskog suda. Time je prvostupanjska presuda postala pravomoćna.

19. Podnositelj zahtjeva je zatim 24. lipnja 2010. podnio reviziju protiv drugostupanjske presude. Svjestan kako vrijednost predmeta spora u iznosu od 21.000 kuna, a koju je naznačio u tužbi, ne prelazi zakonski prag (100.000 kuna) za podnošenje redovne revizije, podnositelj zahtjeva podnio je tzv. izvanrednu reviziju temeljem članka 382. stavka 2. Zakona o parničnom postupku (vidi odlomak 23. u daljnjem tekstu) navodeći kako je glavno pitanje u ovome predmetu važno za jedinstvenu primjenu zakona.

20. Rješenjem donesenim u lipnju 2011. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske odbacio je reviziju podnositelja zahtjeva kao nedopuštenu. Utvrdio je kako podnositelj zahtjeva nije ispunio formalne uvjete za podnošenje izvanredne revizije, a koji su propisani člankom 382. stavkom 3. Zakona o

parničnom postupku (vidi odlomak 23. u daljnjem tekstu), iz razloga što nije naveo na koje pravno pitanje se odnosi njegova revizija niti je objasnio zašto je ono važno za jedinstvenu primjenu zakona.

21. Podnositelj zahtjeva je 26. srpnja 2011. godine podnio ustavnu tužbu protiv odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske, pozivajući se na povredu njegovih ustavnih prava na jednakost pred zakonom, jednakost pred sudovima, na pravični postupak te pravo vlasništva.

22. Ustavni sud Republike Hrvatske je odlukom od 7. svibnja 2012. godine odbacio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao nedopuštenu te dostavio svoju odluku zastupniku podnositelja zahtjeva 25. svibnja 2012. godine. Utvrdio je, *inter alia*, da odluka Vrhovnog suda nije bila proizvoljna i da njome nije otvoreno niti jedno ustavnopravno pitanje.

B. Mjerodavno domaće pravo

1. Zakon o parničnom postupku

23. Mjerodavne odredbe Zakona o parničnom postupku („Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije”, br. 4/1977 s naknadnim izmjenama i dopunama, i Narodne novine Republike Hrvatske br. 53/1991 s naknadnim izmjenama i dopunama), koji je na snazi od 1. srpnja 1977. godine, glase kako slijedi:

1. Revizija

Članak 382.

„(1) Stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude:

- ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude prelazi 100.000,00 kuna,
- [u određenim radnim sporovima],
- [ako je drugostupanjski sud ocijenio dokaze i/ili utvrdio činjenice na drugačiji način od prvostupanjskog suda ili je održao ročište].

(2) U slučajevima u kojima je ne mogu podnijeti prema odredbi stavka 1. ovoga članka, stranke [ipak] mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako odluka u sporu ovisi o rješenju nekoga materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana, primjerice:

- ako o tom pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvaćanje... a riječ je o pitanju o kojem postoji različita praksa drugostupanjskih sudova,
- ako o tom pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvaćanje, a postoji mogućnost da drugostupanjski sudovi razviju različitu sudsku praksu u pogledu tog pitanja zbog različite interpretacije određenih zakonskih odredbi,
- ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje, ali je odluka drugostupanjskog suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s tim shvaćanjem,

- ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje i presuda se drugostupanskog suda temelji na tom shvaćanju ali... bi zbog promjene u pravnom sustavu uvjetovane novim zakonodavstvom, međunarodnim sporazumima te odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske ili Europskog suda za ljudska prava, trebalo preispitati sudsku praksu.

(3) U [izvanrednoj] reviziji iz stavka 3. ovoga članka, stranka treba određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg je podnijela reviziju te navesti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.

(4) Revizija se podnosi u roku od trideset dana od dana dostave drugostupanske presude.”

Članak 392. (1)

„Nepravodobnu, nepotpunu ili nedopuštenu [u strogo smislu] (članak 386.) reviziju odbacit će rješenjem sudac izvjestitelj revizijskog suda, ako je to ... propustio učiniti prvostupanski sud.”

2. Zakon o stambenim odnosima

24. Mjerodavne odredbe Zakona o stambenim odnosima (Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, br. 51/1985, 42/1986, i Narodne novine Republike Hrvatske broj 22/1992 i 70/1993) koji je bio na snazi između 25. prosinca 1985. godine i 5. studenoga 1996. godine, glase kako slijedi:

Član 107.

„(1) Stanarsko pravo prestaje ako se zgrada ili dio zgrade u kojoj se nalazi stan mora rušiti, na osnovi rješenja nadležnog organa ili u postupku izvršenja rješenja o eksproprijaciji zgrade.

(2) U slučaju iz stava 1. ovoga člana stanar je dužan iseliti, na osnovi rješenja stambenog organa nakon što mu općina ili osoba u čijem se interesu zgrada ruši osigura drugi [zamjenski] stan koji bitno ne pogoršava uvjete stanovanja.

(3) Ako nadležni organ utvrdi da se zgrada mora rušiti ili rekonstruirati zbog toga što predstavlja opasnost za život ljudi i imovinu, ili iz drugih razloga predviđenih posebnim zakonom, stanarsko pravo na stanovima u takvoj zgradi prestaje, a davalac tih stanova ... dužan je stanarima osigurati druge [zamjenske] stanove koji bitno ne pogoršavaju njihove uvjete stanovanja.”

(4) ...

(5) ...”

3. Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

25. Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Narodne novine”, br. 27/91 s daljnjim izmjenama i dopunama - „Zakon o prodaji stanova”), koji je stupio na snagu 19. lipnja 1991. godine, ovlastio je nositelje stanarskog prava nad stanovima u društvenom ili državnom

vlasništvu da kupe stanove u odnosu na koje su imali takvo stanarsko pravo pod povoljnijim uvjetima.

26. Člankom 3. stavkom 1. točkom 1. isključena je primjena navedenog Zakona u odnosu na prodaju stanova koji se nalaze u objektima za koje je pokrenut postupak rušenja objekta.

4. *Zakon o najmu stanova*

27. Zakonom o najmu stanova („Narodne novine”, br. 91/1996 od 28. listopada 1996. godine) koji je stupio na snagu 5. studenoga 1996. godine uređuje se pravni odnos između najmodavaca i najmoprimaca u odnosu na najam stanova.

28. U prijelaznim odredbama (članci 30.-49.) Zakona o najmu stanova određena je posebna kategorija najmoprimaca („zaštićeni najmoprimci”); to jest, onih koji su prije bili nositelji stanarskog prava na stanovima u privatnom vlasništvu ili onih koji nisu kupili svoje stanove temeljem Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Na takve najmoprimce primjenjuje se niz zaštitnih mjera, kao što je obveza najmodavaca da sklope ugovor o najmu stana na neodređeno vrijeme, plaćanje zaštićene najamnine, čiji iznos utvrđuje Vlada, te ograničen popis razloga za otkaz najma stana.

29. Člankom 30. Zakona predviđeno je ukidanje preostalih stanarskih prava, a nositelji tih prava su stupanjem na snagu tog Zakona postali „zaštićeni najmoprimci”.

30. Člankom 51. predviđeno je, *inter alia*, da u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu navedenog Zakona lokalne vlasti moraju usvojiti kriterije za davanje u najam stanova koji su u njihovom vlasništvu.

31. Člankom 52. stavkom 1. predviđeno je da se postupak koji je pokrenut temeljem odredaba Zakona o stambenim odnosima mora okončati u skladu s odredbama tog Zakona.

32. Člankom 53. predviđeno je da je na dan stupanja na snagu navedenog Zakona prestao važiti Zakon o stambenim odnosima.

5. *Praksa Ustavnoga suda*

33. U svojoj odluci br. U-III-1925/2005 od 19. prosinca 2007. Ustavni sud Republike Hrvatske utvrdio je da je nakon ukidanja Zakona o stambenim odnosima pravo nositelja stanarskog prava na dodjelu zamjenskog stana na temelju članka 107. pretvoreno u pravo na dodjelu takvog stana uz mogućnost njegove kupovine pod povoljnim uvjetima, kako je predviđeno Zakonom o prodaji stanova (vidi prethodni odlomak 25.)

34. U tom se predmetu stan podositeljice, u odnosu na koji je imala stanarsko pravo, nalazio u zgradi koja se morala srušiti. Lokalne vlasti su podnositeljici naposljetku dodijelile stan 1998. godine, i to nakon ukidanja

Zakona o stambenim odnosima. Stoga ona nije mogla steći stanarsko pravo na zamjenskom stanu (vidi prethodni odlomak 29.).

35. Podnositeljica je tužila lokalne vlasti pred redovnim sudovima tražeći da joj se odobri otkup zamjenskog stana pod povoljnijim uvjetima, što je pravo koje je osigurano nositeljima stanarskog prava temeljem Zakona o prodaji stanova. Redovan sud utvrdio je da je stanarsko pravo podnositeljice na njezinom starom stanu prestalo 1990. godine kada su lokalne vlasti odlučile srušiti zgradu u kojoj se stan nalazio. Štoviše, iz tog razloga podnositeljica nije imala stanarsko pravo na zamjenskom stanu (vidi prethodni odlomak). Stoga nije imala pravo na otkup stana, obzirom na to da su temeljem Zakona o prodaji stanova to pravo imali samo nositelji stanarskih prava.

36. Ustavni sud Republike Hrvatske dopustio je ustavnu tužbu i utvrdio povredu ustavnog prava podnositeljice na jednakost pred zakonom te su time poništene presude redovnih sudova. Presudio je kako slijedi:

„ Analizom ustavne tužbe podnositeljice razvidno je da se tužba, u bitnome, temelji na shvaćanju podnositeljice kako, unatoč tome što je njezino stanarsko pravo nesporno prestalo po sili zakona, postoji potreba za ekstenzivnijim tumačenjem mjerodavnih propisa, u kojem bi slučaju njezino pravo na otkup stana i dalje egzistiralo. Podnositeljica smatra da je onemogućena u ostvarivanju prava na otkup stana samo zbog proteka rokova za podnošenje odgovarajućeg zahtjeva, do čega nije došlo njezinom krivnjom, već krivnjom [lokalne vlasti], koja joj je „prekasno” ponudila odgovarajući zamjenski stan.

Osporene presude [redovnih sudova] temelje se isključivo na činjenici da je podnositeljici stanarsko pravo prestalo 1990. godine, na temelju odredaba članka 107. Zakona o stambenim odnosima ...

Imajući u vidu da Zakon o prodaji stanova jedino stanarima priznaje pravo na otkup stanova, a da se stanarsko pravo nakon stupanja na snagu Zakona o najmu stanova više ne može stjecati, [redovni] sudovi su zauzeli pravno stajalište da zbog gubitka svojstva nositeljice stanarskog prava podnositeljici ne pripada pravo na otkup stana te su [stoga] odbili njezin tužbeni zahtjev.

...

Svrha donošenja Zakona o prodaji stanova, u pogledu društvenih stanova na kojima su postojala stanarska prava, bila je omogućiti da na dotadašnjem društvenom vlasništvu bude jasno određen titular prava vlasništva i da to, u prvom redu, budu osobe koje su stanove i ranije zakonito koristile. Navedeni Zakon više puta je mijenjan i dopunjavan na načine koji jasno ukazuju na njegov cilj da, uvažavajući objektivne društvene okolnosti i poteškoće pravne i činjenične prirode, ovlaštenicima prava iz tog Zakona olakša pravni položaj u procesu stjecanja vlasništva [kupoprodaje] stanova. Kao cilj zakona ne može se odrediti gubitak prava građana zbog isteka rokova, prekluzije ili sličnih razloga, jer bi to bilo suprotno svrsi zakona.

Stoga, sud u načelu smatra utemeljenim navode iz ustavne tužbe... koji se odnose na potrebu ekstenzivnijeg tumačenja mjerodavnih pravnih normi, kada je to u skladu s Ustavom.

...

[T]o znači da je podnositeljica ustavne tužbe izgubila stanarsko pravo na prethodnom stanju, ali bi, pod pretpostavkom da joj je dodijeljen na korištenje drugi odgovarajući stan dok je Zakon o stambenim odnosima bio na snazi, na njemu ponovo stekla prava i obveze nositeljice stanarskog prava temeljem same činjenice da je ranije bila nositeljica stanarskog prava. U vremenskom razdoblju između prestanka jednog i stjecanja drugog stanarskog prava očigledno ne može postojati „pravni vakuum”. Naprotiv, tijekom tog razdoblja prava inherentna stanarskom pravu egzistiraju kao „pendentna” prava. Nedvojbeno je da su građani koji su u to vrijeme bili u istom pravnom položaju kao podnositeljica, ali su njihovi postupci za dodjelu zamjenskih stanova u njihovim slučajevima trajali kraće, ostvarili svoje stanarsko pravo i, kao nositelji stanarskog prava, relaizirali stanarska prava i, kao takvi, stekli prava na otkup stanova prema Zakonu o prodaji stanova. U konačnici, stekli su pravo vlasništva na tim stanovima.

Međutim u ovom predmetu, postupak dodijele podnositeljici drugog odgovarajućeg stana nije bio okončan dok je Zakon o stambenim odnosima bio na snazi. Zakon je prestao važiti 5. studenog 1996. godine, stupanjem na snagu Zakona o najmu stanova ...

Međutim, člankom 52. stavkom 1. Zakona o najmu stanova propisano je da će se postupci pokrenuti prema odredbama Zakona o stambenim odnosima dovršiti prema odredbama toga Zakona. Ta odredba upućuje na zaključak da je u i promijenjenim zakonodavnim okolnostima osnovano tumačenje prema kojem prava inherentna stanarskom pravu ..., a koja su bila predmetom postupaka [započetih] za vrijeme Zakona o stambenim odnosima, ali nedovršenih do stupanja na snagu Zakona o najmu stanova, egzistiraju i nakon prestanka važenja Zakona o stambenim odnosima. U protivnom bi bilo dovedeni u pitanje smisao i svrha članka 52. stavka 1. Zakona o najmu stanova. Pri tome se podrazumijeva da nakon prestanka važenja Zakona o stambenim odnosima pravna osnova za stjecanje stanarskog prava više ne postoji ... No, poštovanje načela i vrijednosti ustavnopravnog poretka Republike Hrvatske ... zahtjeva od zakonodavca i tijelima nadležnim za provođenje postupka da se... prilikom primjene zakona... rukovode tim načelima i vrijednostima i u skladu s njima postupaju.

...

Pravna stajališta navedena u presudama nadležnih sudova zasnivaju se na ustavnopravno neprihvatljivom tumačenju mjerodavnog materijalnog prava jer ono zanemaruje ustavno jamstvo jednakosti. Domet i učinci toga načela u konkretnom slučaju ne određuju se pukim mehaničkim podvođenjem činjenica pod mjerodavne odredbe Zakona o stambenim odnosima i Zakona o najmu stanova, nego uvažavanjem i drugih najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske.”

PRIGOVORI

37. Podnositelj zahtjeva je prigovorio temeljem članka 6. stavka 1. Konvencije dužini trajanja i nepovoljnom ishodu parničnog postupka koji je pokrenuo. Prigovorio je i da mu je u tom postupku uskraćen pristup sudu, budući da su i Vrhovni sud Republike Hrvatske i Ustavni sud Republike Hrvatske njegovu reviziju i naknadno podnesenu ustavnu tužbu odbacili kao nedopuštene.

38. Podnositelj zahtjeva nadalje je prigovorio kako je bio diskriminiran, protivno članku 14. Konvencije. Prigovorio je i, u suštini, da je povrijeđeno njegovo pravo na dom i vlasništvo (vidi odlomke 46.-47. u daljnjem tekstu).

PRAVO

A. Navodna povreda članka 6. stavka 1. Konvencije

39. Podnositelj zahtjeva je prigovorio: (a) da je navedeni parnični postupak bio nepravičan jer su nacionalni sudovi pogrešno primijenili mjerodavno domaće pravo, (b) da je duljina trajanja tih postupaka prekoračila razuman rok, i (c) da su mu Vrhovni sud Republike Hrvatske i Ustavni sud Republike Hrvatske, odbacivši njegovu reviziju i njegovu ustavnu tužbu kao nedopuštene, povrijedili njegovo pravo na pristup sudu. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije koji u mjerodavnom dijelu glasi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ..., svatko ima pravo da sud ... u razumnom roku ispita njegov slučaj ...”

40. U odnosu na prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na duljinu trajanja postupaka, Sud prije svega ponavlja da su u razdoblju između 15. ožujka 2002. i 28. prosinca 2005. godine stranke u sudskim postupcima koji su bili u tijeku u Hrvatskoj mogle prigovoriti duljini trajanja postupka podnošenjem ustavne tužbe, a u razdoblju između 29. prosinca 2005. i 13. ožujka 2013. godine podnošenjem zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Sud nadalje ponavlja da je priznao oba pravna lijeka kao učinkovita za potrebe članka 13. i 35. stavka 1. Konvencije (vidi *Slaviček protiv Hrvatske* (odluka), br. 20862/02, ECHR 2002-VII, i *Pavić protiv Hrvatske*, br. 21846/08, odlomak 36., 28. siječnja 2010.). Međutim, u ovom predmetu podnositelj zahtjeva nije upotrijebio niti jedno od tih pravnih sredstava dok je postupak bio u tijeku pred redovnim sudovima. Nadalje, njegov postupak pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske je trajao manje od deset mjeseci, što se ne može smatrati prekomjernim. Slijedi da je prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na duljinu trajanja postupka nedopušten na temelju članka 35. stavaka 1. i 3. točke (a) Konvencije radi neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, odnosno da je očigledno neosnovan, te da stoga mora biti odbačen temeljem članka 35. stavka 4. Konvencije.

41. Što se tiče prigovora podnositelja zahtjeva u vezi s pravom na pristup sudu, Sud napominje da, iako je u svojoj reviziji naveo da je njegovim predmetom otvoreno pravno pitanje koje je važno za jedinstvenu primjenu zakona (vidi prethodni odlomak 19.), nije naveo koje je to pravno pitanje niti je ponudio razloge zašto je ono važno. Stoga je razvidno da nije

ispunio formalne uvjete za podnošenje izvanredne revizije, kako je propisano člankom 382. stavkom 3. Zakona o parničnom postupku (vidi prethodni odlomak 23.). Uzimajući u obzir svoju sudsku praksu, prema kojoj uvjeti dopuštenosti revizije mogu biti stroži od onih za redovnu žalbu (vidi, primjerice, *Brualla Gómez de la Torre protiv Španjolske*, 19. prosinca 1997., odlomak 37., *Izješća o presudama i odlukama 1997-VIII*), i činjenicu da je osnovanost predmeta podnositelja zahtjeva propisno ispitana na više sudskih razina, Sud smatra da se ti uvjeti ne mogu smatrati nerazumnima niti se može smatrati da se njima nerazmjerno ograničava pristup Vrhovnom sudu Republike Hrvatske.

42. U onoj mjeri u kojoj se prigovor podnositelja zahtjeva na pravo na pristup sudu odnosi na odluku kojom se njegova naknadno podnesena ustavna tužba odbacuje kao nedopuštena (vidi prethodni odlomak 22.), Sud napominje da, iako je Ustavni sud Republike Hrvatske donio takvu odluku, ona nije utemeljena na formalnim razlozima. Štoviše, utvrdivši kako osporena odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske nije bila proizvoljna i kako njome nije bilo otvoreno niti jedno ustavnopravno pitanje, Ustavni sud Republike Hrvatske je ustvari ispitao osnovanost ustavne tužbe podnositelja zahtjeva, posebno njegove navode o tome da mu je uskraćeno pravo na pristup sudu iz razloga što je njegova revizija neosnovano odbačena kao nedopuštena.

43. Slijedom navedenog (vidi stavke 41.-42.) proizlazi da je prigovor podnositelja zahtjeva u pogledu prava na pristup sudu nedopušten temeljem članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije kao očito neosnovan i da ga treba odbaciti na temeljem članka 35. stavka 4. Konvencije.

44. Konačno, u odnosu na posljednji prigovor podnositelja zahtjeva prema članku 6. stavku 1. Konvencije, Sud ponavlja svoje zaključke (vidi prethodni odlomak 41.) u odnosu na njegov prigovor o pravu na pristup sudu: prilikom podnošenja revizije podnositelj zahtjeva nije ispunio postupovne zahtjeve domaćeg prava. U kontekstu ovog prigovora to znači da nije propisno iscrpio domaća pravna sredstva. Iz toga proizlazi da je prigovor nedopušten temeljem članka 35. stavka 1. Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, te mora biti odbačen sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

B. Navodne povrede članaka 8. i 14. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1. Konvencije

45. Podnositelj zahtjeva je prigovorio kako je bio diskriminiran iz razloga što su, za razliku od njega, drugi stanari koji su bili nositelji stanarskog prava u zgradi u kojoj se nalazio njegov stan, dobili zamjenske stanove. Pozvao se na članak 14. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik,

vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.”

46. Podnositelj nije naveo u odnosu na koje pravo ili slobodu, koje su priznate Konvencijom ili njezinim Protokolima, te po kojoj osnovi navedenoj u članku 14., je pretrpio diskriminaciju. Uzimajući u obzir očitovanja podnositelja zahtjeva, Sud je zaključio kako se može smatrati da podnositelj zahtjeva prigovara i povredi njegovog prava na dom, te ga je odlučio razmotriti i temeljem članka 8. Konvencije, gledanog zasebno ili u vezi s člankom 14. Konvencije. Mjerodavni dio članka 8. glasi kako slijedi:

„(1) Svatko ima pravo na poštovanje svoga ... doma ...

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim ako je to u skladu sa zakonom i ako je nužno u demokratskom društvu radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala te radi zaštite prava i sloboda drugih.”

47. Isto tako, uzimajući u obzir praksu Ustavnog suda Republike Hrvatske (vidi prethodne odlomke 33.-36.), ovaj prigovor je postavljen i u odnosu na članak 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju, koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko ne može biti lišen svoga vlasništva, osim ako je to u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni popise koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

48. Vlada je osporila dopuštenost ovog dijela zahtjeva na više osnova. Navela je da, ukoliko treba biti ispitan temeljem članka 8. gledanog zasebno ili u vezi s člankom 14. Konvencije, nije sukladan *ratione temporis* s odredbama Konvencije te da se članak 8. ne primjenjuje. U onoj mjeri u kojoj ovaj dio zahtjeva treba biti ispitan temeljem članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju, Vlada je istaknula da podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva te se navedeni članak ne primjenjuje. Naposljetku, Vlada je navela kako je ovaj dio zahtjeva u svakom slučaju očigledno neosnovan, bez obzira na to prema kojim člancima bi se mogao ispitati.

1. Članak 8. gledan zasebno i u vezi s člankom 14. Konvencije

(a) Tvrdnje stranaka

49. Vlada je navela, među ostalim, kako su ključne činjenice u ovom predmetu nastale prije 5. studenog 1997. godine kada je Konvencija u odnosu na Republiku Hrvatsku stupila na snagu. Konkretno, zgrada u kojoj se nalazio stari stan podnositelja zahtjeva srušena je prije navedenog datuma (vidi prethodni odlomak 13.). Nadalje, njegovo stanarsko pravo prestalo je po sili zakona sukladno članku 107. Zakona o stambenim odnosima, kako je on glasio u vrijeme donošenja rješenja o rušenju zgrade od 16. siječnja

1990. (vidi prethodne odlomke 5. i 24.). Konačno, obveza da se podnositelju zahtjeva dodijeli zamjenski stan prestala je 6. studenog 1996. godine stupanjem na snagu Zakona o najmu stanova (vidi prethodne odlomke 14. 27., 29. i 32.).

50. Vlada je isto tako podredno navela kako pravo na osiguravanje doma nije pravo zajamčeno Konvencijom. Pri tome su se pozvali na praksu Suda (vidi *Chapman protiv Ujedinjene Kraljevine* [VV], br. 27238/95, odlomak 99., ECHR 2001-I, i *Makuc protiv Slovenije* (odluka), br. 26828/06, odlomak 171., 31. svibnja 2007.). Stoga, propust domaćih vlasti da dodijele podnositelju zahtjeva drugi stan na korištenje ne može predstavljati miješanje u njegovo pravo na poštovanje doma.

51. Podnositelj zahtjeva se nije očitovao na Vladine prigovore koji se odnose na nedopuštenost njegovog zahtjeva.

(b) Ocjena Suda

52. Sud primjećuje da se podnositelj zahtjeva nije žalio na gubitak staroga stana, do kojega je u svakom slučaju došlo prije stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku (vidi prethodne odlomke 5., 8.-10., 13. i 24.). Štoviše, žalio se kako domaće vlasti nisu izvršile svoju obvezu prema članku 107. Zakona o stambenim odnosima (vidi prethodni odlomak 24.) da mu dodijele zamjenski stan, te da je u tom pogledu bio diskriminiran (vidi prethodni odlomak 45.)

53. U vezi s tim, Sud prije svega ponavlja kako se člankom 8. Konvencije uistinu ne priznaje pravo na dodjelu doma (vidi predmete *Chapman* i *Markuc*, oba prethodno navedena, loc. cit., i *Đukić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 4543/09, odlomak 40., 19. lipnja 2012.). Interesi zaštićeni pojmom „doma” u smislu članka 8. odnose se i na mirno uživanje postojećeg prebivališta (vidi predmet *Đukić*, loc. cit.).

54. Sud nadalje ponavlja kako članak 14. ne može biti uzet u obzir samostalno već samo u odnosu na „uživanje prava i sloboda” koje su zajamčene drugim materijalnim odredbama Konvencije. Iako primjena članka 14. ne pretpostavlja povredu tih odredbi – te je u toj mjeri on autonoman – nema mjesta njegovoj primjeni osim ako činjenice koje su u pitanju ne spadaju u doseg jedne ili više odredbi Konvencije (vidi, primjerice, *Moldovan i drugi protiv Rumunjske* (br. 2.), br. 41138/98 i 64320/01, odlomak 136., ECHR 2005-VII (izvadci), *Zammit Maempel protiv Malte*, br. 24202/10, odlomak 81., 22. studenog 2011., i *Makuc*, prethodno naveden, odlomci 214.-15.).

55. Slijedom navedenog proizlazi kako je ovaj dio zahtjeva nespojiv, *ratione materiae*, s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) te da ga stoga treba odbaciti temeljem članka 35. stavka 4. Konvencije.

56. S obzirom na ovaj zaključak, Sud smatra da nije potrebno ispitati preostale prigovore Vlade koji se odnose na nedopuštenost (vidi prethodni odlomak 48.).

2. *Članak 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju*

57. Vlada je navela, *inter alia*, da podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva, budući da nije dao priliku Ustavnom sudu Republike Hrvatske da ispita osnovanost presuda Općinskog i Županijskog suda. Podnositelj zahtjeva je podnio reviziju navodeći da je pravno pitanje bitno radi jedinstvene primjene zakona, bez da je naveo koje je to pravno pitanje, kao što to zahtijeva mjerodavno domaće pravo (vidi prethodni odlomak 23.). Prema tome, kada je naknadno podnio ustavnu tužbu protiv odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Ustavni sud Republike Hrvatske je mogao samo ispitati da li je odluka kojom se odbacuje njegova revizija kao nedopuštena u skladu sa Ustavom.

58. Podnositelj zahtjeva se nije očitovao na ovaj Vladin prigovor koji se odnosi na nedopuštenost njegovog zahtjeva.

59. Sud ponovo ukazuje na svoje prethodno navedene zaključke temeljem članka 6. stavka 1. Konvencije (vidi prethodne odlomke 41. i 44.) prema kojima podnositelj zahtjeva prilikom podnošenja revizije nije ispunio postupovne zahtjeve domaćeg prava te time nije pravilno iscrpio domaća pravna sredstva. Slijedom navedenog proizlazi da je ovaj prigovor nedopušten temeljem članka 35. stavka 1. Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava te stoga mora biti odbačen sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

60. S obzirom na ovaj zaključak, Sud smatra da nije potrebno ispitati preostale prigovore Vlade koji se odnose na nedopuštenost (vidi prethodni odlomak 48.).

Zbog svih ovih razloga Sud jednoglasno

Proglašava zahtjev nedopuštenim.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 23. lipnja 2016. godine.

Stanley Naismith
Tajnik

Işıl Karakaş
Predsjednica